

Cynllun Cryno Cyngor Gwynedd 2018 - 2023

Adolygiad 2019/20

Cynnwys

Tudalen

Rhagair Arweinydd y Cyngor	3
Adolygu'r Cynllun	4
Cynllun Cryno	6

Mae 'Cynllun Cryno Cyngor Gwynedd 2018-2023: Adolygiad 2019/20' yn gyflwyniad i ddogfen ehangach sef 'Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023: Adolygiad 2019/20'.

Mae'r 'Cynllun Cryno' yn rhoi darlun o'r prif faterion y byddwn yn canolbwyntio arnynt yn ystod 2019/20, tra fod y Cynllun yn ei gyfanrwydd hefyd yn rhoi mwy o wybodaeth am holl ystod gwaith y Cyngor, ein cyllidebau, a'n Datganiad Llesiant.

Er mwyn gweld fersiynau electronig o unrhyw un o'r dogfennau yma, dilynwch y ddolen hon i wefan y Cyngor –

www.gwynedd.llyw.cymru/CynllunYCyngor

Os oes arnoch angen y ddogfen hon mewn iaith neu fformat arall ffoniwch 01766 771000 neu anfonwch e-bost i cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru

Os oes arnoch angen mwy o wybodaeth am y Cynllun hwn cysylltwch â Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor drwy ffonio 01766 771000 Ymweld â'r wefan – www.gwynedd.llyw.cymru/CynllunYCyngor Neu anfonwch e-bost i cynlluncyngor@gwynedd.llyw.cymru

RHAGAIR I GYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023 – ADOLYGIAD 2019/20

Braint yw cael cyflwyno Cynllun Cyngor Gwynedd 2018 – 2023 sydd wedi ei adolygu a'i addasu i adlewyrchu'r hyn a gyflawnwyd dros y flwyddyn diwethaf, ac i ychwanegu rhai prosiectau newydd sydd ar y gweill.

Mae ei ddiwyg yn glir ac yn rhwydd i'w ddarllen a'i ddeall, a bydd yn sail i'n gwaith a'n hawydd i wella bywydau dinasyddion y sir.

Yng Ngwynedd ein huchelgais yw i gyflawni drwy fod yn arloesol ac yn effeithiol yn ein gwaith i ddarparu gwasanaethau hanfodol i bobl Gwynedd. Yn ganolog i hyn rydym yn benderfynol o drawsnewid ein ffyrdd o weithio a chydweithio gyda phartneriaid ar sawl lefel. Gwneir hyn er gwaethaf gwasgfa ariannol Llywodraeth y Deyrnas Unedig a setliad ariannol hynod siomedig gan Lywodraeth Cymru, sy'n dangos diffyg dealltwriaeth a diffyg parch at waith llywodraeth leol. Eto fyth bu raid i ni chwilio am arbedion sylweddol ac fe wnaed pob ymdrech ac fe llyddwyd i amddiffyn y gwasanaethau hynny sydd yn bwysig i bobl Gwynedd.

Mae'r Cynllun wedi ei baratoi yn dilyn ymgynghoriadau gyda'n cynghorwyr a gyda'r cyhoedd, ond croesawaf unrhyw sylw neu awgrym i wella ar ei gynnwys.

Mae'r rhan gyntaf, y Cynllun Cryno, yn ddatganiad o brif flaenoriaethau'r Cyngor gan adnabod y meysydd lle y mae angen newid ac ymdrech benodol i weithredu. Eto pwysleisiaf mai Cynllun i osod cyfeiriad i weithredu yw hwn nid rhestr o ddyheadau yn unig. Er hynny rhaid rhybuddio y gallai'r wasgfa ariannol gyfyngu ar ein gallu i wireddu rhai o'n cynlluniau.

Yn yr ail ran fe fanylir ar wasanaethau holl adrannau'r Cyngor yn y Cynlluniau Adrannol. Wrth eu darllen, mae'n werth adlewyrchu ar yr holl feysydd y mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau a phwysigrwydd rheiny i'n cymdeithas.

Mae ein hymrwymiad i arwain ac i fod ar flaen y gad wrth hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg ym mhob man ac ar bob achlysur yn parhau i fod yn brif flaenoriaeth i ni. Mae hynny'n gydnaws ag egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a byddwn yn cydweithio â'n partneriaid ar Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn i weithredu ein cynlluniau llesiant.

Mae ein huchelgais dros bobl Gwynedd yn glir ac yn gadarn. Fodd bynnag, mae ansicrwydd mawr yn ein hwynebu dros y flwyddyn nesaf hon yn wyneb yr anrhefn yn San Steffan a'r effeithiau difrifol a allai hynny ei olygu i'n dinasyddion yma.

Er hyn, daliwn ati yma i weithredu ein Cynllun ac i warchod buddiannau ein pobl a'n cymunedau yma yng Ngwynedd.

Y Cyngorydd Dyfrig Siencyn,

Arweinydd Cyngor Gwynedd

ADOLYGU'R CYNLLUN

Cafodd Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 ei fabwysiadu gan y Cyngor ym mis Mawrth 2018. Pwrpas y Cynllun yw rhannu uchelgais y Cyngor o weld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, gan ddweud pa waith y byddwn yn ei flaenoriaethu er mwyn gwireddu'r uchelgais honno.

Rydym wedi disgrifio'r prosiectau y byddwn am ganolbwyntio arnynt er mwyn gwneud y gwahaniaeth i gymunedau Gwynedd yn rhan gyntaf y Cynllun, a'r rhain yw ein Blaenoriaethau Gwella. Mae ail ran y Cynllun, sef y Cynlluniau Adran, yn rhoi mwy o gig ar asgwrn y Blaenoriaethau Gwella yn ogystal â disgrifio sut mae gweddill ein gwaith dydd i ddydd yn cyfrannu at wireddu'r uchelgais.

Bu i ni adolygu cynnwys y Cynllun dros y misoedd diwethaf er mwyn gwneud yn siŵr ein bod yn parhau i wneud y pethau sy'n bwysig i bobl Gwynedd gan edrych ar y materion cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a pholisi sy'n dylanwadu ar y Cyngor ac sy'n debygol o ddylanwadu ar bobl Gwynedd i'r dyfodol.

Rydym fel Cyngor yn adolygu ein gwaith yn gyson er mwyn sicrhau ein bod ar y trywydd cywir. Mae Blaenoriaethau Gwella'r Cynllun hwn, ynghyd â gweddill gwaith dydd i ddydd y Cyngor wedi bod yn derbyn sylw yn Adroddiadau Herio Perfformiad Aelodau'r Cabinet sy'n cael eu trafod mewn cyfarfodydd rheolaidd o'r Cabinet. Os oes angen gwneud mwy, neu lai, neu newid unrhyw brosiect, yna byddwn yn gwneud hynny.

Bydd y fersiwn hon o'r Cynllun, Adolygiad 2019/20, yn disodli'r fersiwn wreiddiol a cheir rhestr isod o'r prif addasiadau a wnaed i'r Cynllun yn dilyn yr adolygiad:

Cwblhawyd y prosiectau canlynol neu maent wedi trosglwyddo i fod yn rhan o waith dydd i ddydd yn ystod 2018/19 :

- **Trawsnewid y gyfundrefn ysgolion**
- **Rhiantu Corfforaethol**

Mae'r prosiectau canlynol wedi eu hychwanegu:

- **Darpariaeth Ôl-16**
- **Dalgylch Treferythyr**
- **Hybu Canol Tref**
- **Cynllun Prentisiaethau**

Yn ogystal, mae'r prosiectau canlynol wedi newid:

- **Tai Addas a Fforddiadwy ac Adnabod a Hyrwyddo Cynlluniau a Mentrau Tai** – gwaith yn parhau fel rhan o brosiect **Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd**
- **Trechu tldi** – bydd y pwyslais yn newid i ganolbwyntio ar y maes ataliol a'r gefnogaeth a gynigir gyda'r teitl yn newid i **Cefnogi Llesiant Pobl**
- **Lleihau'r Bwlch Cyflog Rhwng Merched a Dynion** – teitl wedi newid i **Merched mewn Arweinyddiaeth**

Fel y nodwyd eisoes, mae sefyllfa ariannol fregus Cymru a Phrydain yn gosod cryn her i ni fel Cyngor wrth i ni gynllunio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Mae toriadau i'n cyllideb yn golygu bod parhau i ddarparu nifer o wasanaethau yn anodd tu hwnt. Rhaid, felly, bod yn greadigol ac ystyried pob ffordd posib o ddarparu'r gwasanaethau y mae pobl Gwynedd yn eu haeddu. Rydym yn datgan yn glir fodd bynnag y bydd unrhyw newid yn seiliedig ar un llinyn mesur yn unig – yr angen i weld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu ac i wella lles ein trigolion i'r dyfodol.

Ers i'r Cynllun gwreiddiol gael ei fabwysiadu mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu eu Cynllun Llesiant yn ystod gwanwyn 2018. Mae'r amcanion llesiant a'r blaenoriaethau a amlygir o fewn y Cynllun Llesiant yn gyson â'r rhai sydd o fewn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023, heblaw am un, sef effaith newid hinsawdd.

Mae Cynllun y Cyngor yn canolbwyntio ar y gwasanaethau dydd i ddydd a'r materion y mae'r Cyngor wedi eu blaenoriaethu tra bydd y Cynllun Llesiant yn canolbwyntio ar y meysydd lle y teimlir y gall sefydliadau cyhoeddus wneud mwy o wahaniaeth i lesiant pobl yr ardal trwy weithio ar y cyd.

Ein uchelgais yw gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a'n bod fel pobl yn...

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael manteisio ar harddwch naturiol y sir

Byddwn yn gwneud hyn drwy arloesi a bod ar flaen y gad ym mhopeth yr ydym yn ei wneud, gan ganolbwyntio ar...

Greua economi hyfyw a ffyniannus

Roi cyfle i bob disgybl gael y cyfle i gyflawni ei botensial

Leihau anghydraddoldeb o fewn y sir

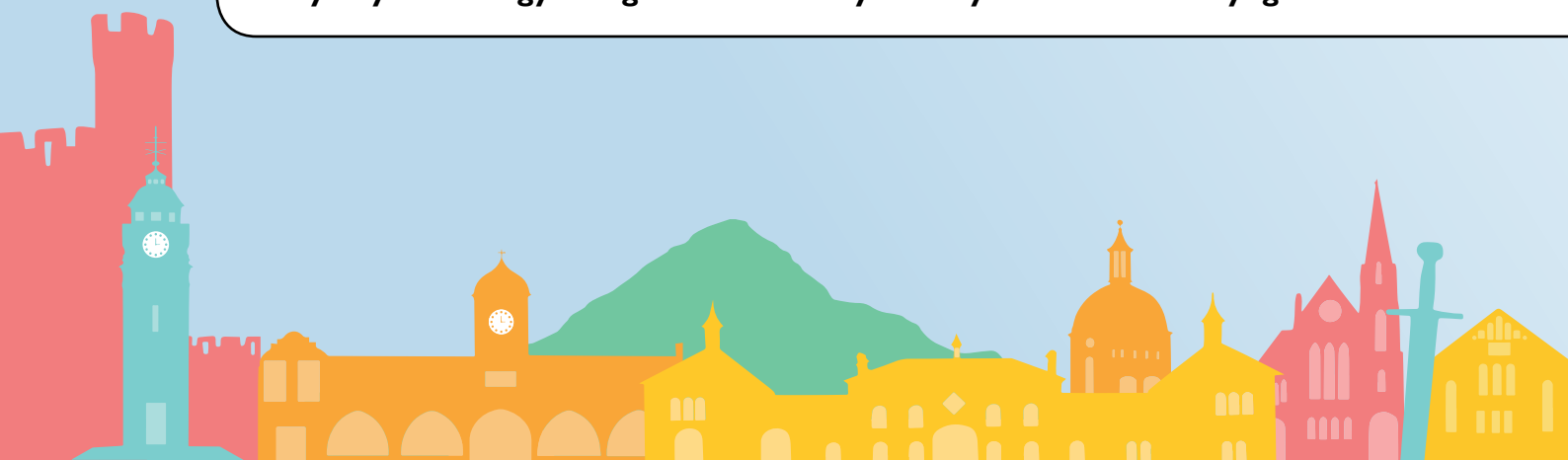
Sicrhau mynediad at gartref addas

Helpu pobl i fyw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant

Roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud

...fydd yn cael ei gynnal gan holl waith dydd i ddydd Adrannau'r Cyngor.

Sylfaen caniatáu i bobl Gwynedd ffynnu yw sicrhau fod yna swyddi addas ar gael yn y sir sy'n talu cyflogau sy'n caniatáu iddynt gynnal eu hunain a'u teuluoedd.

Y pethau yr ydym eisiau eu gwneud yn well :

Blaenoriaeth Gwella I

Creu economi hyfyw a ffyniannus.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

I. Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru

Adran Economi a Chymuned

Ar ddiwedd 2017 bu i bartneriaeth sy'n cynnwys chwe chyngor gogledd Cymru, partneriaid busnes, colegau a phrifysgolion lansio Cais Twf Gogledd Cymru yn ffurfiol. Nod y cais yw denu buddsoddiad busnes i Ogledd Cymru, gan helpu cwmnïau lleol i fanteisio ar gyfleoedd y gadwyn gyflenwi, ac annog sgiliau cysylltiedig â gwaith yn y rhanbarth. Gallai dros 5,000 o swyddi gael eu creu, yn ogystal â busnesau a thai newydd (gan gynnwys tai fforddiadwy).

Rydym fel Cyngor yn aelod gweithgar o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru sy'n arwain ar **Weledigaeth Twf Gogledd Cymru**. I'r dyfodol, byddwn yn parhau â'n gwaith gyda'r Bwrdd er mwyn sicrhau bod Gwynedd yn elwa'n deg o fuddsoddiad a ddaw i ranbarth Gogledd Cymru, ac yn parhau i gydweithio â'n partneriaid er mwyn gwneud y gorau o'r buddsoddiad hwnnw.

2. Cadw'r Budd yn Lleol

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am brynu nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn aros yn lleol. Yn 2017/2018, fe lwyddwyd i gynyddu'r canran o wariant lleol i 62% o'i gymharu â 58% y flwyddyn flaenorol. I'r dyfodol byddwn yn parhau â'r gwaith o godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth busnesau am drefn caffael y Cyngor gan ddarganfod ffyrdd pellach i'w cefnogi i gyflawni'r gwasanaethau rydym eu hangen.

3. Creu Swyddi Gwerth Uchel (Cyflog £26,500 neu fwy)

Adran Economi a
Chymuned

Mae cyflogau isel yn nodwedd amlwg yng Ngwynedd, gyda thâl wythnosol trigolion y sir (£478) ymysg yr isaf yng Nghymru, a thâl isel ar ei waethaf yn ein cymunedau gwledig (£418), sef yr ail isaf yn y Deyrnas Unedig.

Er mwyn mynd i'r afael â hyn, un o brif flaenoriaethau'r Cyngor yw gweithio gyda phartneriaid yn y sectorau cyhoeddus a phreifat i greu mwy o **swyddi gwerth uchel**. I'r dyfodol, byddwn yn parhau i geisio creu'r amodau i ddenu buddsoddiad i mewn i safleoedd strategol megis Atomfa Trawsfynydd, Maes Awyr Llanbedr a Pharc Bryn Cegin/Parc Menai. Rydym yn targedu sectorau sy'n talu'n dda trwy greu amgylchedd sy'n cefnogi busnesau newydd a thyfu busnesau presennol, a sicrhau fod y gweithlu lleol yn gallu manteisio ar y cyfleoedd sy'n bodoli.

4. Arloesi Gwynedd Wledig

Adran Economi a
Chymuned

Mae natur ein heconomi wledig yn golygu mai un person yn unig sy'n gweithio yn 78% o fusnesau Gwynedd, ac mae gormod o waith o fewn sectorau nad ydynt yn talu'n dda. Mae hyn yn arwain at fygythiadau o ran cynaladwyedd ein cymunedau gwledig.

Mae sicrhau cysylltedd ddigidol i'n cymunedau gwledig, a bod gan y gweithlu a busnesau gwledig y sgiliau i fanteisio arnynt, yn fater sydd angen ymateb iddo os ydym am sicrhau cymunedau llewyrchus.

Rydym eisoes wedi denu £4miliwn o arian Rhaglen Datblygu Gwledig i Wynedd i ddatblygu dulliau arloesol o weithio, gan dreialu nifer o syniadau newydd cyffrous. Gallwn symud ymlaen bellach i ddatblygu ein prosiectau fydd yn annog arloesedd yn y sectorau traddodiadol (megis amaeth a thwristiaeth), a gwella isadeiledd ddigidol cymunedau gwledig.

Byddwn yn parhau i gydweithio â Grŵp Llandrillo Menai a'r sector breifat er mwyn sefydlu hwb arloesi gwledig yng Nglynllifon fydd yn arwain ar y gwaith. Byddwn hefyd yn cydweithio gyda Siroedd Môn, Ceredigion a Sir Gâr i ddysgu sut ellid datblygu'r economi wledig a thrwy hynny gynnal yr iaith Gymraeg. Rydym hefyd yn dylanwadu a llobio yn rhanbarthol ac yn genedlaethol ar ran anghenion Gwynedd wledig.

5. Cynyddu Budd Digwyddiadau Mawrion

Adran Economi a
Chymuned

Mae digwyddiadau cyhoeddus yn cynnig cyfle masnachol i fusnesau lleol gyflenwi neu ddarparu gwasanaethau. Mae cynnal **digwyddiadau mawrion** yn fodd i godi proffil Gwynedd a'i marchnata fel lle cyffrous a byrlymus i fyw, i ymweld, ac yn leoliad delfrydol i fusnesau fuddsoddi.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i weithio i sicrhau bod busnesau lleol yn elwa o ddigwyddiadau proffil uchel, a arweiniodd at fuddsoddiad o £5.3m yng Ngwynedd yn 2017/18. Bydd hyn yn arwain at gyfleoedd i hyrwyddo'r sir, cynnydd yn nifer yr ymwelwyr, a chynnydd yn nifer y cyfleoedd i gwmnïau lleol weithio neu gynnig gwasanaethau i'r digwyddiadau.

6. Hybu Canol Tref

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae **canol trefi** bywiog yn gallu cyfrannu'n sylweddol i lewyrch economaidd a chymdeithasol ardaloedd lleol.

Mae "stryd fawr" nifer o drefi Gwynedd angen cefnogaeth i sicrhau eu bod yn ffynnu er mwyn cynnal a chreu gwaith a darparu'r ystod o nwyddau a gwasanaethau sydd eu hangen ar drigolion ac ymwelwyr. Byddwn, felly, yn parhau i weithio fel Cyngor cyfan i edrych sut allwn ni gefnogi a hwyluso adfywio canol trefi er mwyn iddynt gynnal ystod o wasanaethau i drigolion lleol ac ymwelwyr o fewn amgylchedd fywiog â naw Gymreig.

7. Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae nifer o gymunedau mwyaf anghenus Gwynedd yn gyfoethog o ran treftadaeth ac yn gartref i Safleoedd Treftadaeth y Byd presennol neu arfaethedig, megis y cyn ardaloedd llechi traddodiadol.

Yn ystod 2018/19 dewiswyd yr ardaloedd llechi gan Lywodraeth San Steffan fel enwebiad nesaf y DU ar gyfer dynodiad Safle Treftadaeth y Byd UNESCO. Hefyd, sicrhawyd dros £60,000 o arian loteri i gefnogi cymunedau i elwa o'r dynodiad.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i weithio i sicrhau statws Safle Treftadaeth y Byd i'r diwydiant llechi yng Ngwynedd. Bydd y gwaith yma'n cynnwys rhaglen o weithgareddau adfywio yn yr ardaloedd hyn fydd yn arwain at gynydd ym mherchnogaeth trigolion o'u treftadaeth, gwell gwedd a golwg i gymunedau ac yn ansawdd y profiad i dwristiaid.

8. Elwa o Dwristiaeth

**Adran Economi a
Chymuned**

Er mai Twristiaeth yw un o brif sectorau economaidd Gwynedd mae ymwelwyr yn ychwanegu'n sylweddol i'r pwysau ar isadeiledd cyrchfannau'r sir; cost sy'n cael ei ysgwyddo'n bennaf gan drigolion Gwynedd.

I'r dyfodol, byddwn yn cydweithio gyda'r diwydiant i ystyried y posibilrwydd o gael ymwelwyr i gyfrannu'n ariannol at gynnal a gwella cyrchfannau Gwynedd a chodi safonau'r sector twristiaeth. Drwy wneud hyn, byddwn yn gwella darpariaeth cyrchfannau'r sir ynghyd â chynyddu safon darpariaeth y diwydiant i ymwelwyr.

9. Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu

Adran Economi a Chymuned

Mae busnesau'r sir yn ymwneud â nifer o Adrannau'r Cyngor neu yn derbyn gwasanaeth ganddynt, gan gynnwys trethi, cynllunio, safonau masnach, rheolaeth adeiladu a chaffael. Drwy fabwysiadu dull gweithredu sy'n rhoi anghenion busnesau yn ganolog, ac yn ei gwneud hi'n haws i fusnesau gysylltu a chydweithio â'r Cyngor, gellid cefnogi ac annog busnesau i sefydlu a thyfu yn y sir. Yn dilyn gwaith ymchwil rydym wedi adnabod enghreifftiau o ymarfer da gan gynnwys rhaglen "Gwell Busnes i Bawb" gan Gyngor Sir Dinbych.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau gyda'r gwaith o adolygu sut mae gwasanaethau'r Cyngor i fusnesau yn cael eu darparu er mwyn ystyried a oes lle i wella ac yn gweithredu ar unrhyw wersi ddaw i'r amlwg i sicrhau fod busnesau yn cael eu cynorthwyo i ffynnu. Byddwn hefyd yn cefnogi datblygu Rhwydwaith Busnes Gogledd Cymru gan gydweithio â phartneriaid yn y sector cyhoeddus a phreifat ar draws y rhanbarth.

10. Cynllun Prentisiaethau

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae Llywodraeth Cymru wedi amlinellu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer mynd i'r afael ag anghenion datblygu sgiliau hanfodol yng Nghymru a'r economi ehangach, adnabod y meysydd blaenoriaeth a sut y bydd prentisiaethau yn rhan annatod o wireddu hynny.

Mae'r Cyngor eisoes wedi adnabod meysydd addas ar gyfer sefydlu prentisiaethau ac wedi clustnodi cyllid er mwyn gwireddu'r cynlluniau hynny am y ddwy flynedd nesaf. Yn ystod 2019/20 byddwn yn sefydlu Cynllun Prentisiaethau fydd yn cyflogi o leiaf 20 prentis o'r newydd.

Os am fanteisio ar unrhyw gyfleoedd fydd yn codi, mae'n allweddol fod gan Wunedd gyfundrefn addysg gynaliadwy o ansawdd, sy'n rhoi'r sgiliau i'n trigolion fanteisio ar y cyfleoedd hynny.

Blaenoriaeth Gwella 2

Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Dalgylch Bangor, Dalgylch y Berwyn (Y Bala), Dalgylch Treferthyr (Cricieth), Darpariaeth Ôl-16

Adran Addysg

Er mwyn i blant a phobl ifanc Gwynedd gael eu haddysgu yn yr amgylchedd dysgu gorau posib rydym yn cynllunio a gwireddu prosiectau arloesol i addasu ysgolion, neu adeiladu ysgolion newydd.

Byddwn yn parhau, neu'n cychwyn gwaith i wella'r ddarpariaeth addysg a'i safonau yn **Nalgylch Bangor, Dalgylch y Berwyn a Dalgylch Treferthyr**. Byddwn hefyd yn ystyried rhinweddau'r **Ddarpariaeth Ôl-16** presennol ar draws y sir er mwyn gweld sut y bydd yn gallu wynebu cyfleoedd a heriau'r dyfodol.

2. Cryfhau Arweinyddiaeth

Adran Addysg

Mae angen i ni **Gryfhau Arweinyddiaeth** yn ein hysgolion er mwyn creu yr amgylchiadau gorau i'n dysgwyr gael y profiad dysgu gorau posib. Byddwn yn datblygu cyfeiriad a chynlluniau clir ar gyfer pob haen o arweinyddiaeth fydd eu hangen ar ein cyfundrefn addysg yng Ngwynedd nawr ac i'r dyfodol, gan annog a hyrwyddo dysgu proffesiynol arweinwyr ar bob lefel o fewn ein hysgolion. Yn ogystal, byddwn yn adnabod a thargedu arweinwyr y dyfodol, gan sicrhau eu bod yn dilyn rhaglen briodol o ddysgu proffesiynol.

3. Trawsnewid y Ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Adran Addysg

Rydym wedi adnabod bod angen i ni **Drawsnewid y Ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad**, er mwyn sicrhau fod y plant a phobl ifanc sydd ei angen yn derbyn y gefnogaeth fwyaf addas i wireddu eu potensial. Byddwn yn parhau i ddatblygu'r gynhalieth yn y dosbarth a sut mae hyn yn cael ei drefnu, y ddarpariaeth cyn-ysgol, darpariaeth ôl-18 ac Ysgolion Arbennig.

Rhaid cydnabod hefyd, ar hyn o bryd, nad yw pob un yn ein cymdeithas yn cael y cyfleoedd i gyflawni eu potensial. Yn sicr, fel ym mhob sir yng Nghymru, mae yna anghydraddoldeb yn bodoli o fewn y sir ar wahanol lefelau, gyda'r anghydraddoldeb a grëir gan dlodi yn sylweddol o ran y niwed sy'n cael ei greu.

Mae'n amlwg fod tlodi hefyd yn gallu cael effaith andwyol sylweddol ar lesiant, ac yn arbennig felly y dyfodol a gynigir i blant. Tra bod gennym wasanaethau sy'n ceisio meirioli effeithiau tlodi, mae'n ddyletswydd arnom ystyried a oes mwy y gallwn ei wneud.

Mae'n ddyletswydd arnom hefyd i gynnal gwasanaethau o safon ar gyfer edrych ar ôl y plant hynny sy'n canfod eu hunain mewn sefyllfaoedd lle mae angen i'r Cyngor gymryd cyfrifoldeb amdanynt. Yn y pen draw, nid oes unrhyw un ohonynt eisiau bod yn y fath sefyllfa.

Blaenoriaeth Gwella 3

Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Pobl Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith

Adran Economi a Chymuned

Byddwn yn cynorthwyo mwy o **Bobl Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith** a all arwain at fuddion o ran iechyd, cyfleoedd bywyd plant a balchder mewn cymunedau, yn ogystal â chynyddu eu henillion. Mae bod y tu allan i'r byd gwaith a diweithdra yn uwch yn Arfon na'r cyfartaledd sirol, ond byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar gyfres o weithgareddau fydd yn annog trigolion Gwynedd gyfan i mewn i byd gwaith.

2. Cefnogi Llesiant Pobl

Adran Plant a Cefnogi Teuluoedd

Pwrpas y prosiect yw sicrhau bod cefnogaeth ar gael i bobl i gyfarch eu hanghenion llesiant mewn ffordd hawdd, cydlynys ac sydd ar gael yn lleol.

Byddwn yn helpu pobl gyda materion amrywiol megis: anawsterau rhiantu a magu teulu, cael a chynnal cartref, cynnal perthnasau iach, delio gyda chamddefnyddio sylweddau ac alcohol, trais, troseddu ac effeithiau hynny, byw'n iach ac actif, incwm annigonol a diffyg gwaith, methu aros mewn addysg, diffyg cymwysterau a sgiliau sylfaenol, gofalu, heneiddio, unigrwydd a diffyg cysylltiadau cymdeithasol.

3. Strategaeth Cefnogi Teuluoedd

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Bydd cynnig cefnogaeth i rai teuluoedd cyn i faterion ddwysau yn hanfodol er mwyn eu helpu i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys. Rydym eisoes wedi mapio'r ddarpariaeth a'r gefnogaeth sydd ar gael i deuluoedd, ac i'r dyfodol byddwn yn parhau i ddatblygu'r **Strategaeth Cefnogi Teuluoedd** ar y cyd gyda'n partneriaid allweddol, megis y Bwrdd Iechyd, gwasanaethau'r trydydd sector, a chymunedau Gwynedd.

4. Merched mewn Arweinyddiaeth

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Byddwn yn adolygu'r amodau a'r amgylchedd gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn flaengar yn annog **Merched Mewn Arweinyddiaeth** ac yn adnabod a cheisio dileu unrhyw rwystrau all fod yn atal merched rhag cyrraedd swyddi arweiniol a rheolaethol o fewn y Cyngor.

Mae gan y maes Tai rôl allweddol i helpu'r Cyngor gyflawni ein huchelgais. Gwyddwn fod cael cartref sydd yn addas ac o safon yn arwain at well iechyd, cymunedau mwy gwydn a phoblogaeth sydd yn gallu cyfrannu yn llawn i gymdeithas. Mae'n bwysig ein bod yn datblygu cynigion tai amrywiol, arloesol, a gwyrdd, darparu tai y gall pobl fyw ynddynt trwy gydol eu hoes yn ogystal â chynnig cefnogaeth gynnar i'r rhai sydd ei angen. Fel Awdurdod Lleol, byddwn yn ymyrryd i annog ystod o opsiynau cefnogaeth a llety er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth heddiw, ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Llaw yn law â hyn, rhaid sicrhau fod y camau a gymerir yn parchu diwylliant cymunedau'r sir.

Blaenoriaeth Gwella 4

Mynediad at gartrefi addas.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

I. Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd 2019-24

**Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant**

Byddwn yn gweithredu **Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd 2019-24** gan gymryd y camau i sicrhau fod pobl Gwynedd yn gallu canfod cartref addas, nad oes neb yn ddigartref, a bod anghenion iechyd a llesiant yn cael eu cyfarch. Byddwn hefyd yn sicrhau bod y cartrefi hyn yn gyfeillgar i'r amgylchedd ac ein bod yn cynnig gwasanaethau ataliol, di-dor ar lefel leol.

Un nodwedd unigryw sydd gan Wunedd fel sir hefyd yw ei Chymreictod. Mae Cyngor Gwynedd ei hun wedi ymrwmo i weithredu drwy gyfrwng y Gymraeg, ond ni fydd hynny ynddo'i hun yn ddigonol os ydym am gadw natur unigryw'r sir yn fyw.

Blaenoriaeth Gwella 5

Byw bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus

Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol

Byddwn yn cydweithio â sefydliadau cyhoeddus eraill, drwy Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, i sicrhau ein bod yn arloesi yn narpariaeth **Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus** yn y sir. Byddwn hefyd yn annog pobl Gwynedd i ddefnyddio'r iaith Gymraeg wrth ymwneud â'r sefydliadau hynny.

2. Busnesau Gwynedd i Ddefnyddio'r Gymraeg

Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol

Byddwn yn annog **Busnesau Gwynedd i Ddefnyddio'r Gymraeg**, ac i weld y budd o gyfathrebu'n ddwyieithog wrth gynnig gwasanaeth. Byddwn yn ystyried sut orau all y Cyngor hyrwyddo hyn a sut fedrwn ni a sefydliadau eraill ddylanwadau fwyaf effeithiol ar ddefnydd busnesau a'u cwsmeriaid o'r Gymraeg.

3. Hybu Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor

Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod ar flaen y gad o ran sicrhau fod gwasanaethau i drigolion ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg, gan ein bod yn gweithredu'n fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n waith parhaus i **Hybu'r Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor**, a bydd pwyslais y cyfnod nesaf ar weithio gyda gwasanaethau rheng-flaen i ddatblygu sgiliau staff newydd a chyfredol er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i gynnig pob agwedd ar ein gwasanaethau yn gwbl ddwyieithog.

4. Strategaeth Iaith Uwchradd

Adran Addysg

Byddwn yn datblygu ar waith arloesol y Siarter Iaith i ysgolion cynradd drwy ymestyn y gefnogaeth i **Strategaeth Iaith Uwchradd**. Nod y strategaeth yw hyrwyddo a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ymysg pobl ifanc o fewn y cwricwlwm ac yn gymdeithasol. Bydd gan bob ysgol uwchradd gynllun gweithredu unigol ac unigryw fydd yn adlewyrchu cyd-destun ieithyddol yr ysgol a'r gymuned o'i hamgylch.

Nodwedd arall o Wynedd yw'r ffaith fod gennym ganran uwch o bobl hŷn yn byw yma nag mewn nifer o ardaloedd eraill yng Nghymru. Tra bod y Cyngor wedi bod yn dda iawn am ddarparu cefnogaeth i'r bobl hynny o bob oed sydd angen gofal, mae'r cynnydd yn niferoedd y bobl hŷn, y cyfyngiadau ariannol a thrafferthion darganfod gweithlu i fedru parhau i ddarparu'r gwasanaethau yma yn golygu bod yn rhaid i ni feddwl am atebion gwahanol.

Y gwir amdani yw bod nifer fawr o bobl hŷn am barhau i fyw eu bywydau fel y dymunant sydd yn aml yn golygu pethau gwahanol i wahanol unigolion. Mae angen i ni newid ein gwasanaethau i fod wedi eu teilwra yn agosach at wir anghenion y rhai hynny sydd angen ein cymorth.

Ein gweledigaeth yw bod ein gwasanaethau cymunedol yn cael eu trawsnewid fel bod cymorth a chefnogaeth gynnar i bobl yn cael ei ddarparu yn eu cartrefi ac o fewn eu cymunedau eu hunain. Trwy'r dull yma fe welwn well canlyniadau i unigolion, a bydd y galw am dderbyniadau i'r ysbyty a darpariaeth gofal yn lleihau dros amser. Mae cynllun Llywodraeth Cymru 'Cymru Iachach' yn gosod gweledigaeth hirdymor ar gyfer system gyfan iechyd a gofal cymdeithasol yn y dyfodol, gan ganolbwyntio ar iechyd a llesiant ac atal salwch. Er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon mae'n rhaid i ni barhau i drawsnewid gwasanaethau gofal.

Blaenoriaeth Gwella 6

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal

**Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant**

Byddwn yn **Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal** ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd i sicrhau bod gan oedolion sy'n byw yng Ngwynedd fynediad hawdd ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n bwysig iddynt.

Mae 5 Tîm Ardal wedi eu sefydlu ar draws y sir, gan ddod â gweithwyr a darparwyr gwasanaethau gofal ac iechyd at ei gilydd er mwyn cydweithio i ymateb i anghenion y boblogaeth leol. Hyd yma mae'r cydweithio hwn wedi bod yn galonogol iawn ac felly byddwn am barhau i drawsffurfio gwasanaethau cymunedol i alluogi mwy o ymatebion cynnar ac ataliol ar lefel lleol i'r dyfodol.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i arbrofi hefo ffyrdd newydd o ddarparu pecynnau gofal cartref, ac yn edrych ar gydweithio a chydgyllunio yn y maes anabledau dysgu. Byddwn am weld bod trefniadau gadael yr ysbyty yn effeithiol ac yn cyd-fynd â beth sy'n bwysig i'r unigolyn. Byddwn hefyd yn parhau gyda gwaith i fuddsoddi yn ein cartrefi preswyl, a sicrhau gofal addas i unigolion mewn argyfwng yn y maes iechyd meddwl.

2. Gwydnwch Cymunedol

Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant

Byddwn yn cydweithio efo cymunedau er mwyn cynorthwyo pobl i fyw yn annibynnol o fewn eu cymunedau cyn hired ag sy'n bosibl.

Mae gwaith yn mynd rhagddo er mwyn cynyddu'r opsiynau gofal i bobl o fewn eu cymunedau gan gysylltu'r rhai sydd angen cymorth gyda gwasanaethau, gan adeiladu ar gryfderau unigolion, adnabod bylchau sy'n bodoli a thrwy hynny hybu gweithgarwch cymunedol.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r gwaith hwn gan geisio gwella ein dealltwriaeth o anghenion ein poblogaeth ar lefel lleol a'r ffordd orau i ymateb i hynny.

3. Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal

Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant

Mae recriwtio i'r maes Gofal yn heriol am amryw o resymau. Mae gennym weithlu effeithiol ac ymroddedig, ond mae'n rhaid i ni sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol.

Mae gwaith eisoes ar y gweill er mwyn ceisio deall beth yw'r broblem yng Ngwynedd o ran recriwtio yn y maes. Ar ôl cyhoeddi'r canfyddiadau, byddwn yn ystyried os oes angen gwneud rhywbeth yn wahanol neu yn ychwanegol. Dengys canfyddiadau cychwynnol yr ymchwil ein bod ar y trywydd cywir o ran ein hymdrechion i ail ddylunio model busnes Gofal Cartref.

Byddwn hefyd yn gweithio i godi proffil a statws gweithwyr gofal trwy hyrwyddo llwybrau gyrfaol yn y maes ac adolygu ein cynllun prentisiaethau o fewn y Cyngor, fel bod gyrfa o fewn gwaith gofal cymdeithasol yn ddewis gyrfa gadarnhaol.

Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r Cyngor eisoes yn cyflawni amrediad eang o weithgareddau, sy'n ceisio sicrhau ein bod yn cyflawni'r weledigaeth sydd gennym. Ond nid da lle gellir gwell, rydym yn cydnabod fod yna enghreifftiau lle nad ydym yn edrych ar bethau drwy lygaid ein trigolion bob tro, ac mae angen sicrhau fod hynny'n digwydd ym mhobman o fewn y Cyngor.

Nid yw hynny yn golygu gwneud pob dim i bawb wrth gwrs, gan nad yw adnoddau yn caniatáu i ni wneud hynny. Mae'n golygu ein bod yn blaenoriaethu'r pethau hynny sydd bwysicaf i'n cymunedau, a sicrhau fod yr adnoddau prin sydd gennym yn cyfrannu at wneud yr hyn sydd bwysicaf i bobl Gwynedd (gan dderbyn y bydd y blaenoriaethu o reidrwydd yn golygu peidio â chyflawni dyheadau pawb).

Mae'r pwyso a mesur yma hefyd yn gorfod digwydd ar adeg pan fo'r arian sydd ar gael i wasanaethau yn lleihau'n sylweddol. Yn hynny o beth, bydd angen sicrhau fod yr arian yn cael ei ddefnyddio i gyflawni'r pethau pwysicaf.

Blaenoriaeth Gwella 7

Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

I. Arfogi Unedau i roi "Ffordd Gwynedd" ar Waith

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Ein cyfrifoldeb ni fel Cyngor yw sicrhau, wrth i ni ddarparu ein gwasanaethau, mai anghenion pobl Gwynedd sy'n llywio sut y byddwn yn cynnig y gwasanaeth hynny. Trwy wneud hyn fe ddylem osgoi unrhyw drefniadau gwaith diangen.

Byddwn yn adolygu ein trefniadau gwaith presennol gan herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog, ac ystyried a oes lle i wella. Mae gwaith eisoes wedi ei wneud i hyfforddi penaethiaid, uwch reolwyr a rheolwyr yn egwyddorion **Ffordd Gwynedd**, ac mae nifer o adolygiadau gwasanaeth wedi eu cynnal neu ar waith.

Yn y dyfodol byddwn yn parhau i gynnal hyfforddiant i reolwyr newydd ac yn cefnogi gwasanaethau i gynnal adolygiadau er mwyn sicrhau fod pobl Gwynedd yn ganolog i'w gweithgareddau.

2. Datblygu Arweinyddiaeth

**Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol**

Byddwn yn **Datblygu Arweinyddiaeth** trwy fod yn flaengar yn arfogi a miniogi sgiliau arweinwyr ar draws y Cyngor er mwyn cyrraedd y nod o roi pobl Gwynedd yn ganolog. Mae holl Aelodau'r Cabinet wedi datblygu sgiliau arwain fel unigolion ac ar y cyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, tra bod y rhan helaeth o reolwyr y Cyngor wedi cwblhau rhaglen ddatblygu sy'n canolbwyntio ar ymddygiadau arwain.

Byddwn yn parhau i gynnig cyfleon datblygu i Aelodau a rheolwyr gyda'r ffocws o arwain pobl yn hytrach na rheoli pobl yn unig. Yn ogystal bydd y 'Rhwydwaith Rheolwyr' yn cael ei ailsefydlu er mwyn rhoi cyfle i reolwyr ar draws y Cyngor i rannu arfer da a derbyn hyfforddiant.

Mae Strategaeth Ariannol y Cyngor a'r gyllideb a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar 7 Mawrth 2019 yn gosod y sylfaen ar gyfer medru ceisio cyflawni'r holl Flaenoriaethau Gwella uchod, wrth geisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau.

Mae'r wasgfa ariannol sy'n cael ei gosod ar y Cyngor yn parhau, gyda lleihad pellach yn y grant yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru yn 2019/20. Ar yr un pryd mae'r galwadau ychwanegol am wasanaethau a chwyddiant yn cynyddu ein costau o £13m. Os am barhau i fedru cyfarch y materion hynny sy'n bwysig i bobl Gwynedd bydd angen i ni ychwanegu at y £51m o arbedion yr ydym eisoes wedi gorfod eu darganfod dros yr 8 mlynedd ddiwethaf gan wireddu £5.5m o arbedion pellach. Hyd yn oed wedyn bydd angen i'r Dreth Gyngor gynyddu hefyd.

Yn anorfod, mae'r Strategaeth Ariannol yn mynd i fod yn ddibynnol ar y blaenoriaethau a nodir uchod.

Gellir gweld y Strategaeth yn llawn ar safle we'r Cyngor drwy ddilyn y ddolen hon –

www.gwynedd.llyw.cymru/strategaethariannol